СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 121. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 25-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 121. Jersey City, N. J., Monday, May 25, 1936. THREE CENTS

СВІТ МУСИТЬ ТОРГУВАТИ, АБО ВЕСТИ ВІЙНУ

НЮ ЙОРК. — Ці слова сказав секретар стейту Кордель Гул на бенкеті міжнародніх купців. Він гостро критикував перебільшену самовистарчальність, до котрої нині прямують деякі держави. Але не заявлявся також за давню цілковиту свободу в міжнародньому товарообміні. Найкращим виходом з нинішньої ситуації, на його думку, є „просвічений націоналізм", який з одного боку розвивав би всі економічні можливости у нутрі краю, а з другого боку тяжкими митами не стримував би торговлі також з іншими народами. Коли держави не виберуть цього шляху, то на світі економічний стан буде далі гіршати. За ним будуть іти незадоволення і суспільні розрухи, які остаточно змусять кождий уряд шукати ратунку у війні.

ДОМАҐАЮТЬСЯ УСУНЕННЯ ОКРУЖНОГО ПРОКУРАТОРА.

ОЛБАНІ. — Присяглі судді, що слідкують за процесом у справі вбивства Дрокмана, внесли прохання на руки губернатора Лемана, щоб він усунув окружного прокуратора Гіґена за те, що він „занедбав цілковито свої обовязки, що не надається на це важне становище і що він приятелював з підозрілими типами, які потім були чинно вмішані у назване вбивство".

НАЇЗД НА НІЧНІ ЛЬОКАЛІ.

ВИЧІТА (Кензас). — Полковник поліції Смит, в товаристві асистента прокуратора та відділу поліції, зробив наїзд на шість нічних місцевих клюбів у надії знайти незаконно продавані напитки. Ревізія була така „ґрунтовна", що він сокирами казав порозвалювати бари, скрині, а навіть стіни. Та проте не знайшов нічого... Зїзд адвокатів, що відбувався в цьому часі в тому місті, запропонував покривдженим сальоністам свою правну пораду.

ЗОМОРДУВАЛИ ЧОЛОВІКА ЗА ТЕ, ЩО БИВ ЖІНКУ.

ДІТРОЙТ. — Тут замордували Чарлза Пула за те, що знущався над своєю жінкою. Його вбили члени тайного товариства „Чорний Леґіон", яке поставило собі за завдання слідкувати за ріжними проступниками в суспільному житті і, не чекаючи суду тяжко їх за те карати. З сімох членів того товариства чотири вже призналися до вбивства Пула.

ПЛАСТУНИ УХВАЛИЛИ ДАВАТИ СВОЇ ВІДТИСКИ ПАЛЬЦІВ.

АТЛАНТИК СИТІ. — Національна Рада Пластунів Америки ухвалила, щоб усі американські пластуни, в числі 1,000,000, зложили в департаменті справедливости відтиски своїх пальців. Ці відтиски малиб служити як охорона проти схоплення, нещасливих випадків, утрати памяти і для стверджения тотожности. Такі відтиски, на думку Ради, будуть небавом складати також усі інші громадяни. На цьому засіданні Рада також завзивала всіх пластунів до участи в Національному Джемборі, що відбудеться у Вашинґтоні 1937 р., і до участи в Міжнароднім Джемборі, що відбудеться того самого року в Голяндії.

БАКТЕРІЇ ЖИВУТЬ СОТКАМИ ЛІТ.

СЕЙНТ ЛУІС ОБІСПО (Каліфорнія). — З дослідів професора Бартля показується, що бактерії живуть значно довше, ніж це досі думали. Бартель брав під мікроскоп частинки цеґли зі старої церкви, намочивши їх наперед теплою парафіною. Він побачив, що в цеґлі почали віджввати мікроби, що спали там мертвим сном поверх сотки літ. Їх стільки було, що в одному грамі, за його розчисленнями, могло знаходитися кількадесять міліонів.

ЗЛОДІ НЕ МАЛИ ЩАСТЯ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — На секретарку одної компанії, що верталася з банку з $780, напав бандит. Заграбивши гроші, він почав утікати в напрямі автомобілю, в якому на поготівлі чекав на нього спільник. Та спільник, побачивши недалеко поліцая, так тим знервувався, що, не чекаючи на нього, пустив свій автомобіль у рух. В той момент надбіг бандит із заграбленими грішми й станув перед автом в надії, що товариш стане. Та заляканий товариш, замісць спинити авто, потрутив його так сильно, що той непритомний повалився на землю. Надійшов поліцай і перед ним розіґралася сценка, що її називають у фільмі „щасливий кінець": зімлілий бандит з грішми в руці й надбігаюча дівчина, якої плач нагло перемінюється в радість. Та цей раз це не була фільма, а правда.

СИМОН ПЕТЛЮРА.

СУДЯТЬ ЗА ШЕВЧЕНКІВСЬКУ АКАДЕМІЮ.

Перед польським окружним судом у Луцьку відбудеться при кінці травня політичний процес як епільоґ минулорічної Шевченківської академії в селі Кошів на Луччині. Судитимуть учителя Івана Канаду за реферат про Шевченка, який вважають протидержавним. Двох молодих хлопців, а то Стефана Кватерука й Івана Дарчука з Шельвова, горохівського повіту, судитимуть за деклямування незаборонених польською цензурою віршів Тараса Шевченка: „Буває в неволі іноді згадаю" і прольоґ до поеми „Гайдамаки". Хотіли ще підтягнути обвинувачених до відповідальности за приналежність до ОУН, але на це вже не було ніяких доказів. Тому судитимуть за реферат про Шевченка і деклямування його віршів.

ТОЙ, ЩО ДОРУЧИВ СЕРБСЬКОМУ УРЯДОВІ УЛЬТИМАТ АВСТРО-УГОРЩИНИ.

В Зальцбурґу помер у 76-тім році життя бувший посол Австро-Угорщини в Білгороді, фон Ґізля Ґізлінґен, який у 1914. р. доручив сербському Урядові історичний ультимат, що започаткував світову війну.

ЗБОЖЕВОЛІВ З РАДОСТИ.

Матвій Криворук з Опришовець, пов. Станиславів, дістав вістку, що його брат, який недавно помер у Монтевідео (Уруґвай), лишив для нього у спадщині 11 тисяч злотих, що їх кожної хвилини він може відобрати в одному варшавському банку. Криворук так утішився тією вісткою, що з радости збожеволів. Нещасного по лікарських оглядинах відставили до дому для божевільних.

КОНҐРЕС ПСИХОЛЬОҐІВ У РИМІ.

В столиці Італії скінчив цими днями свої наради конґрес італійських психольоґів, на якім виголошено 120 рефератів з ріжних ділянок сучасної психольоґії. Спеціяльну увагу звернули на себе реферати: ректора мілянського католицького університету Джемелія, про психольоґію злочинця, полк. Сарфатія про суть наказу і проф. Ґалія про суть людських зворушень.

УКРАЇНСЬКИЙ БАНДУРИСТ І ШАЛЯПІН.

В „Манджурському Вістнику" з 29. березня поміщена така цікава вістка:

Як відомо, до міста Харбіна приїздив відомий московський співак та артист Ф. Шаляпін і дав тут три свої концерти. Випадково скоїлося так, що наш бандурист Г. Северенюк зустрівся з цим співаком і Шаляпін попрохав його виконати кілька пісень під акомпаніямент на бандурі. Цей своєрідний концерт відбувся 18. березня в кімнаті готелю, де перебував Шаляпін. Северенюк виконав такі речі: „Думи" до слів Т. Шенченка, „Пісня про отамана Байду" та вязанка українських пісень. Підчас цього „концерту" Шаляпін розказав, як багато років тому, коли ще був молодий, йому довелося працювати в українській трупі, де він вивчив добре українську мову, котрої до сьогодні не забув і на доказ цього продеклямував кілька виїмків з шевченківських творів.

Після концерту Шаляпіна в театрі „Американ", на котрий був запрошений і п. Северинюк, як гість концертанта, оба нові знайомі обмінялися своїми світлинами з відповідними написами.

ЖЕРТВА БРУТАЛЬНОЇ ГРИ „БІЛОГО ОРЛА".

До загального шпиталю у Львові привезено грача II. України Богдана Сиротюка, в якого стверджено сильне потовчення правої ноги. Як бачимо, грачі „Білого Орла", не можучи дорівняти „Україні" технікою гри, надолужували брутальністю.

ПРОВІРНИЙ ІНСТИТУТ.

1908 р. відбувся в Римі всесвітній конґрес математиків. На тому конґресі ствердили, що наука математики не є узгіднена в ріжних державах. Скрізь є окремі методи навчання, а іноді навіть трапляються хибні підручники. У Женеві створили провірний інститут, що його признали всі держави.

Міністерства освіти всіх держав пересилають до цього інституту свої математичні підручники. Крім цього всі вчителі математики одержують звідсіль відповіді на найбільш заплутані питання. У липні організує згаданий інститут зїзд в Осльо.

МУЗИКА В АНҐЛІЙСЬКИХ ФАБРИКАХ.

В Анґлії переведено недавно успішні проби збільшення видатности праці робітників при помочі музики. В деяких фабриках та варстатах, де шум машин не є надто великий, заінстальовано голосники, які продукують музику з грамофонових кружків. Цю новину приняли робітники фабрик з великим признанням. Підчас перерв у праці надається через ці голосники танкову музику.

СКРІПЛЯЮТЬ БОРОТЬБУ З ХВОРОБОЮ СУХІТ.

Комісар здоровля нюйорського стейту публично заявив, що уряд здоровля рішив звести боротьбу з сухотами і в першій мірі шукати їх причин, а не ждати, аж вони вже розточуть леґені людей. Стейт задумує також будувати нові санаторії.

11 ТЕРОРИСТИЧНИХ ПЯТОК.

Паризькі часописи пишуть, що в Букарешті викрили заговір на паню Люпеску, любку теперішнього румунського короля. В звязку з тим арештували 4 студентів і князя Олександра Кантакузен. Арештовані студенти належать до т. зв. Залізної Ґвардії, яка останніми часами зорґанізувала 11 терористичних пяток. Кожна з цих пяток дістала наказ вбити одну з впливових осіб. На проскрипційній лісті. Залізної Ґвардії крім назвища пані Люпеску є теж назвище префекта букарештенської поліції.

ЩОБ ПООБІДАТИ В МОСКВІ.

Французька журналістка Жалі Буісунуа поїхала оглянути Москву. В паризькому щоденнику „Етронсіжан" описує вона свої враження з відвідин у крамниці, що зветься гордо „Ґастроном ч.1". Ціни там такі: Кільоґрам воловини — 15 рублів, кґ. масла — 30 рублів, кґ. чорного хліба — 1.10 руб. У крамниці натовп. Щоб купити сірників або одну помаранчу, треба станути в черзі перед касою. Заплативши гроші, покупець дістає квіток. З цим квітком треба стояти знову в черзі, заки добеться покупець до прилавки. Щоб купити все потрібне на обід, треба на це бодай дві години стояти в черзі перед крамницею.

АРЕШТУВАННЯ В ГАЛИЧИНІ НЕ ВГАВАЮТЬ

ЛЬВІВ.—З усіх сторін краю доходять відомости що польська поліція переводить раз-у-раз труси по українських домах, шукаючи зброї, революційної літератури і т. п. Разом з тим арештують по селах молодь, звичайно за само підозріння в приналежності до ОУН. В Станиславівщині переведено спеціяльні ревізії на приказ воєводи, а польська преса подає, що поліція знайшла по селах серед населення багато зброї військового типу.

З УКРАЇНСЬКОГО РУХУ В ФІНЛЯНДІЇ.

ҐЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Тут відбулася недавно вистава української графіки, яка пройшла з великим успіхом. Фінська преса розписалася теж дуже широко з найбільшими похвалами про концерт української пяністки світової слави, Любки Колесси. В одній з фінських газет надруковано велику статтю під заг. „Земля боротьби і національного відродження — Україна". До статті, яка обговорює історію України, її природні багатства та її змагання до незалежности, додано карту, на якій зазначено всі етноґрафічні українські землі.

Фінською мовою є теж добра історія України, якої автором є Рейно Сильванто. Є ще й друга книжка, в якій описана наша остання визвольна боротьба.

КАРАЮТЬ ЗА КРУТИ.

СОКАЛЬ (Галичина). — Молодь села Лучинців у Сокальщині зложила з нагоди святкування роковини бою під Крутами вінки на місцевій могилі поляглих Стрільців. За це покарало її польське староство грошевою карою.

ВИНАХІД УКРАЇНЦЯ.

ЛЬВІВ. — Д-р С. Тушицький сконструював помпи-мотори, що працюють виключно при помочі ріжниць зовнішньої й внутрішньої температури. Правдивість наукових основ винаходу ствердила математично-природнича секція Наукового Товариства ім. Шевченка.

УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Заходом Українсько-Литовського Товариства й „Академічної Громади" відбувся спільний музично-вокальний вечерок.

ЧУЖИНЦІ НА ЗАКАРПАТТІ.

УЖГОРОД (Закарпаття).—На Закарпаття приїхав майор анґлійської армії Артур Ніз, що є редактором щоденника „Морнінг Пост", з наміром студій санітарних відносин на Закарпатті.

В СПРАВІ ПАНАХИДИ ПО УКРАЇНСЬКИХ ВИЗНАЧНИХ ЛЮДЯХ.

КРЕМЯНЕЦЬ (Волинь). — Волинська Православна Духовна Консисторія розіслала духовенству розпорядок, затверджений архиєп. Олексієм, згідно з яким кожний священик є зобовязаний на вимогу своїх парохіян відправити по українських панахиду за душі визначних українців (Шевченка, Грушевського, Петлюри, тощо) без окремого дозволу влади.

ПОЛЯКИ ПРО ЗЛУКУ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ВАРШАВА (Польща). — Польська Комуністична Партія вислала до польських соціялістів і людовців листа, взиваючи їх до створення спільного „Народнього Фронту". Польська Партія Соціялістична відмовилася від спільного фронту з „ідейних і практичних оглядів". Польська преса вважає цей акт польських соціялістів патріотичним і розумним, бо злука з комуністами значить кінець незалежности Польщі й переміна її на „восьму незалежну совєтську републику", якою правилаб Москва і з Москви. Та незадоволена ця преса з польських соціялістів з того боку, що вони всетаки ще кокетують з большевиками і говорять про потребу ближчого порозуміння між соціялістами і комуністами, щоб одні на одних не нападали.

В ПАЛЕСТИНІ ЖИДАМ ЧИМРАЗ ГІРШЕ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Британська влада збільшує військову охорону Палестини і видає щораз гостріші прикази, видані проти арабів, що бойкотують і вбивають жидів. Та це багато не помагає. Генеральний страйк, проголошений арабами, таки далі поширюється. Арабські селяни не хочуть теж платити державі податків, протестуючи тим проти жидівської іміграції до Палестини.

ДІЛО НІМЕЦЬКОГО ШПИГУНА.

НІЦА (Франція). — Ернест Карль, німецький воєнний шпигун, признався, що це він підложив бомбу, що розсадила той воєнний британський корабель, на якім згинув лорд Кіченер. Приказ це зробити одержано з міністерства в Берліні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as 2nd Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У ТРАҐІЧНУ РІЧНИЦЮ

Дня 25-го травня цього року минає десять літ **від того дня**, як у Парижі згинув з руки жидівського **вбивника** Симон Петлюра.

Убивник сказав, що він убив Симона Петлюру **з пімсти за** жидівські погроми, які скоїлися на Україні в часі, як Симон Петлюра був головою українського уряду. Український народ без ріжниці партій почуває, що цей закид зовсім неоправданий. Погроми на Україні це були відгуки погромницької аґітації давнього царського уряду, з якою український уряд вів увесь час боротьбу по змозі своїх слабих іще сил. Спеціяльно Симон Петлюра як голова уряду поклав немало праці для боротьби з погромами, а ця робота є засвідчена документами проклямацій проти погромів.

Ці факти заставляли українців шукати джерел замаху на Петлюру в іншім боці, і нині щораз більше утверджується підозріння, що рукою, яка керувала вбивником Петлюри, була московська комуністична влада. Українська Загальна Енциклопедія так і каже, що Петлюра згинув, убитий большевицьким аґентом. Утверджує українців у цьому переконанню факт, що найбільше заінтересованими в смерти Петлюри були большевицькі окупанти Великої України. Їм стояв колькою в боці цей національний капітал, який представляв собою для українського народу Симон Петлюра, і вони підвели провокацію, щоб його знищити.

Була особа Петлюри національним капіталом українського народу через довгу, послідовну й безкорисну працю Петлюри для визволення українського народу та через його великий досвід у тій праці. Цей досвід був дуже ріжнородний: Петлюра працював як редактор українського журналу московською мовою, призначеного для пропаґанди української справи серед москалів; як співробітник українських ґазет; як партійний робітник; як провідник військового комітету в революційних часах; як начальник уряду для військових справ у молодім національнім уряді; як провідник боротьби проти чужої влади, насадженої наїзниками; а накінець як голова української держави.

Як усякий практичний політичний діяч, він поповняв помилки. Безперечною помилкою була уґода з Пілсудським, котра спиралася на думку, що Польща може помогти Україні проти Московщини. Жива дійсність виказала, що Польща скорше злучиться з Московщиною, хочби червоною, щоб урвати кусок України під свою кормигу. Цю помилку Петлюра бачив на власні очі, і якби доля була судила йому пожити довше, він був би певно її публично признав.

Тому люди, що нині продовжують цю помилкову політику, надужимають його чесного імени.

ЯК ЦЕ БУЛО З ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИМ ЗБРАТАННЯМ

Перед нами щойно наспіла книжка ч. 5 (14) місячника **„Наша Культура"**, якої редактором є проф. д-р Іван Огієнко, що живе у Варшаві. В ній поміщений уривок споминів проф. Огієнка „замість вінка на могилу Головного Отамана **Симона Петлюри** в десятиліття мученичої смерти Його". Є це спомин про „Урочистий вїзд С. Петлюри до Камянця Подільського 1-го травня 1920 р.".

В тім часі був у Камянці Подільським проф. Огієнко як „Головноуповажнений міністер У. Н. Р." на вільних ще землях України. В Камянці перебував тоді теж польський воєвода, а по селах бушували польські війська. З усіх сіл від населення надсилано до міністра У. Н. Р. скарги на нелюдську поведінку польської влади та на грабіж цею владою українського майна й численні арештування українців під замітом „большевизму".

Було це в часі, коли 21. квітня 1920 р. складено, як пише проф. Огієнко, політичну конвенцію між Польщею й Україною, а 22-го квітня її підписали (Ян Домбський та Андрій Лівицький). Був це час, коли наслідком цеї „конвенції" заключено 24-го квітня додаткову військову умову між урядом У. Н. Р. і Польщею, а дня 25-го квітня польсько-українське військо вирушило на звільнення України. Вже 26. квітня появилась історична відозва маршала Пілсудського до українського народу „з вияснениям цілі походу в Україну й переповнена найкращими обіцянками".

І ось у тім важнім моменті приїжджає Головний Отаман С. Петлюра до Камянця Подільського. А проф. Огієнко пише у звязку з тим приїздом таке:

„Я зітхнув повними грудьми: от нарешті настане вже лад". А громадянство й собі мріяло:

„...приїде Головний Отаман — і дасть порядок усьому... Він не дозволить того, що робилося. Він зорґанізує рідне військо — і воно звільнить разом з поляками Рідну Землю від ворога".

Отсей психольоґічний настрій населення довів до цього, що приготовано для С. Петлюри величавий, прямо царський привіт. Проф. Огієнко говорив тоді:

„...Зустріньмож велично й достойно свого Вождя, й тим раз уже покажімо чужинцям, що в нас один тільки провід, а загальний Вождь наш — С. Петлюра. Бачучи таке наше ставлення до Головного Отамана, поляки будуть змушені більше з ним рахуватися. Ця зустріч своєю імпозантністю мусить удесятеро перевищити недавнє Шевченківське Свято, коли ми вже показали були, що вміємо однаково думати".

Поминаємо те, що соціялістичні однодумці Петлюри так його поінформували про ділянність проф. Огієнка, що він підійшов до міністра У. Н. Р. доперва по привитанню з військом, з польською ґрупою і польським воєводою. Проф. Огієнко каже, що зчервонів зі стиду, але привитав Головного Отамана коротко словами:

„Рідна Земля вітає Вас, Пане Отамане, й чекає від Вас визволення. Щасти Вам Боже!" Людність — навіть жиди і москалі — справили Головному Отаманові таку овацію, що він їхав „по самих квітах", бо авто було завалене квітами, і не було вже в нім місця, а „квітки далі сипались у авто, ґірляндами падали на голову Отаманові, а все кругом радісно кричало: „Слава", „Слава Петлюрі", „Слава Головному Отаманові", „Слава Україні".

Не будемо зупинятися тут на всіх тих привітах, про які згадує проф. Огієнко, а в яких витали С. Петлюру як „свого Визволителя", як „рідного Батька", що „заопікується всіма нами, безконечно скривдженими й осоромленими на рідній землі дітьми його..."

Та згадаємо за відповідь на привіти самого Головного Отамана. Він розповів за українсько-польський договір 22. квітня та його майбутні наслідки, підкреслюючи, що він щиро „переконаний у конечності цього договору" як і в тім, що цей договір матиме **„якнайкорисніші наслідки для відродження України"**. Головний Отаман казав, що:

„З польською допомогою створимо міцну свою Армію й **звільнимо** Рідний Край від ворога. Всім знайдеться праця, всі ставаймо до неї. Всі будуймо власну хату..."

А далі, вказуючи на Андрія Лівицького, що стояв праворуч нього, сказав Головний Отаман:

„Не мені тільки дякуйте за польсько-український союз,— бо цеж усе зробив пан міністер" — себто **Андрій Лівицький** (теперішній голова уряду У. Н. Р.).

Ще далі, кінчачи промову, Петлюра заявив, що знає, що багато з українців **не вірять** у цей союз У. Н. Р. з Польщею. Їм, як оповідає проф. Огієнко, відповів Петлюра приказкою, яка дуже **„попсувала урочистий настрій"**. А тій приказці Петлюра ні менше ні більше, а сказав таке:

„Тату, он чорт лізе в хату!" — кричить переляканий син. А батько спокійно на те: **„Нехай чорт, — аби не москаль"**.

Отсей жарт приняла публика — мовчанкою. Одні, пише проф. Огієнко, не зрозуміли його, а другі — не хотіли зрозуміти.

Проф. Огієнко пише далі, що серед тих усіх парад, привітів, дефіляд і бенкетів Петлюра виглядав таки заклопотаний і якийсь **„прихований сум"** не сходив йому з обличчя. А в тих, що брали участь у тих парадах, таки горіла в головах „загадочна Петлюрина приказка про наш союз і псувала настрій".

По парадах прийшов проф. Огієнко офіційно як міністер до Петлюри з доповіддю, з сотнями актів і донесень про „правдиву ситуацію українських земель, занятих польським військом, густо ілюструючи свою доповідь офіційними донесеннями з місць та актами забраного й вивезеного нашого майна". Слухаючи того докладу, був Петлюра **„сумний, як ніч осіння"**. А потім зачав нервово відповідати:

„Чого ви всі хочете від мене? Чи думаєте, що я сліпий і нічого не бачу? Алеж приглянеться лишень до всього уважніше: чи маємо який інший вихід із сліпого вугла, куди загнала нас зла доля? Чи ми самотужки — при нашім розбитті та безсиллі — справді зможемо що зробити? Чи ви самі добре не знаєте, що з поляками треба бути або приятелями або ворогами, — невтральними з ними нам бути не можна? Я вибрав першу конечність, бо на другу в нас нічого нема..."

Потім Головний Отаман зачав виправдувати Пілсудського. Говорив про його **„українофільські погляди"**, яких „широке польське громадянство не поділяє", як теж казав, що це тільки „польські військові низи" допускаються надужить над українським населенням, і то тому, що ті низи не знають „дійсних плянів Пілсудського".

По тій розмові Головний Отаман виїхав на фронт. Військові операції на Київ розвивалися дуже щасливо. І ось Головний Отаман уже на українській землі на побаченні — з Пілсудським.

А проф. Огієнко, що сумнівався в щирість польсько-українського союзу, остався в Камянці й взявся далі на приказ Петлюри до праці, „здушуючи в собі розкладовий сумнів", що він його як „тяжка хвороба". Бо скоре визволення при помочі нового польського созника, про яке було стільки мови при привитанні Петлюри, „позосталося в памяті як солодкий спомин мрійної молодости". І не могло бути інакше, бо дійсність була інакша. А та дійсність найкраще зображена ще і кінцевим акордом спомину проф. Огієнка про С. Петлюру.

Ось дійшла до Камянця Подільського відомість, що польсько - українські війська заняли 8. травня 1920 р. Київ. Блискавкою облетіла ця відомість Камянець. Цеж була вже надія на дійсне визволення Батьківщини. І:

„Дихалось легко й молодо: втрачена Батьківщина знову з нами. Кінець гнітучій еміґрації та нелюдському поневірянню. Запахло рідною хатою й рідними полями..."

Генерал Крайовський запрошує проф. Огієнка як міністра освободженої У. Н. Р. на врочисте богослужения, на „Те Деум" із приводу взяття Києва. Ось воно, це богослуження: „На Губерніяльній Площі купка народу, головно поляків. На простім голім підвищенні йде відправа. По Службі військовий капелян виголошує палке казання. Ще й тепер молотом стукає мені в ушах одне речення з цієї промови: **Оржел бяли юж над Днепрем, Кіюф враца до мацежи..."**

Проф. Огієнко додає, що він зараз спокійно розпрощався з ґен. Крайовським і покинув відправу.

Якщо до цього образу в додатку пригадаємо собі те все, що сталося з цею „польсько-українською приязнію", коли памятатимемо, що за життя Пілсудського наступив ризький договір, а з ним „польсько-советська" згода й поділ українських земель між Советами і Польщу, та що кінець кінців Симон Петлюра був змушений опинитись аж — у Парижі, а його військо — в Польщі поза дротами, то зрозуміємо траґіку союзу У. Н. Р. з Польщею. Та в нашім розумінні воно сталося тільки так, як не могло інакше статися. Польща завжди нас зраджувала. Ніколи не додержувала ніякої умови, ніякої присяги. І чи інакше могло бути і з договором Петлюри? І чи інакше може бути з усіми іншими польсько-українськими угодами?

„Молотом стукає мені в ушах"...оте „оржел бяли над Днепрем", пише проф. Огієнко. Ох, якби то в 10-ліття траґічної смерти Покійного Симона Петлюри вдарила **молотом** по голові українського польська траґедія тих усіх наших **політичних шарлятанів**, що ще далі спекулюють на „польсько-українській приязні", на допомозі Польщі відбудувати Україну.

МЕНІ ВАС ЖАЛЬ...

Мені вас жаль, кохані братя,
Так жаль, що серце розрива,
Коли згадаю молодість вашу
І кров, що рветься до життя.

Ту молодість, котра раз тільки
Цвите, як цвітка на весні,
А вже й її так змарнували
В кайданах, в муках та в тюрмі.

Але як знову пригадаю,
За що та молодість пішла,
То з радости я мов проснуся
І серце груди розрива.

Веселий я тоді, мов пташка,
Знимаюсь попід небеса;
Не жаль мені тоді вас, братя,
Що в вас змарноване життя.

Бож ви його за волю дали
В кайдани клятим ворогам,
Щоб було жити краще на волі
Рідним, коханим своїм братам.

Микола Горішний.

А. Баворський.

ВСІ ЗАТЯМИЛИ СОБІ

(Оповідання).

(5)

— Не буде, бо нема! Яблока пропали, бо лежать у снігу, відси аж по хату Мединця.

— Зробім так, щоби покищо в першій хвилі не було клопоту, щоби наш господар не сварив на тебе. Вперед зробім так, щоб яблока далі не сипалися.

Парубок пішов до ялиці і обчімхав її з моху, що звисав довгою бородою. Зробив чіп і заплішив діру в міху. Досипавши яблок зі свого міха, сказав:

— Як прийдемо до хати, то Лубашеви скажемо, що у Мединця не радили нам брати повні міхи, бо в таку негоду і по ховзькій дорозі небезпечно нести такий великий тягар.

— Такою брехнею порятуємося тільки в першій хвилі. Що буде, як завтра принесемо решту яблок і Лубаш побачить, що до двох кірців так багато хибує?

— Я побалакаю з Дмитром. Загрожу йому, що піду до жандармів і розкажу їм, який він майстер. Гадаю, що додасть нам стільки яблок, скільки ти згубила.

Взяли міхи на плечі. Тепер її міх зробився тяжчий, за те йому стало лекше. Пішли. Вона йшла перша, бо ще не була така стомлена, як він; він шкандибав за нею. Ішли мовчки аж до села. Коло першої хати в селі вона зупинилась, обернулася і глядячи йому глибоко в очи, сказала:

— Коби ти, Семаню, не був такий, як лід зимне поліно, Біґме, ти не злий був би хлоп!

— Так гадаєш? — спитав і скоса глянув на неї. — Касуню, бережися. Як те поліно стане горіти, то тобі буде гаряче. Не розпалюй його передчасно, бо то не було би добре. Найгірше ти вийшла би на тім.

— Коби я знала, що як те поліно стане горіти, то при його вогни не буде грітися інша!

Каська знов обернулася в сторону хати і пішла. Семань ішов за нею.

— Ви які яблока принесли? — господар спитав здивований, коли Семань з Каською прийшли до хати і порозвязували міхи. — Цеж золоті ренети. Вони на продаж для панів у місті, не на суш. Хіба Мединець не показав вам, котра то моя купа?

— Старого Мединця цілком не було в хаті, — сказав Семань. — Яблока дав нам його син Дмитро.

— І ще сам нагортав до наших міхів, — додала Каська.

— Він мабуть не знав, котрі то яблока я купив, — сказав Лубаш. — Вони лежали на окремій купі. Завтра треба буде ті яблока назад відвезти. Старий Мединець дуже скупий. За чвертку таких яблок повісився би. Як побачить похибку сина, то хоч син вже великий парубок, батько поб'є його.

Чуючи це, Каська і Семань зглянулися. Вони знали, як це сталося, отже також знали, що коли би так зробив, як їх господар хоче, то з Дмитром могло би бути ще гірше. Або з Дмитром, або з ними. Або вийшло би на верх, чому Дмитро дав ті панські яблока. Або Дмитро сказав би, що в льоху при них не був і тоді вийшло би, що вони ті яблока вкрали. Ні Семань ні Каська господареві причини ще не пояснили. І Каська і Семань мали тепер одну думку. Вони обоє погадали собі, що вперед їм самим треба між собою порадитися, що діяти.

Коли тільки на хвилинку зійшлися докупи, то одно одного питало:

— Що ти вигадав?

— Що ти вигадала?

Відповіди були однакові. Одно відповідало, здвигнувши раменами і друге таксамо.

Коли Семань і Каська відійшли від Мединця, Дмитро поїхав до ліса по ріща. Під лісом розминувся з батьком, котрий був у лісі з другою фірою і вже вертався. Коли Дмитро приїхав назад і увійшов у хату, батько спитав його:

— Чому наймити Лубаша не взяли яблок? Пастух сказав мені, що, виганяючи корови, бачив, як вони ішли до нас: парубок Лубаша і його наймичка. Я пішов до льоху подивитися, а там купа Лубаша, як стояла, так стоїть. Аж тепер парубкові лячно стало, коли подумав, що то буде, як батько провідає правду. Треба було вибрехатися. Користаючи з того, що батько не знав, як виглядає купа з ренетами і що ніхто не бачив, як наймити Лубаша відходили з міхами яблок, Дмитро сказав до батька:

— Вони були тут. Та коли став падати сніг і дуже захмарилося, вони боялися брати яблока, бо як буде грубий сніг, то таких тягарів до хати не донесуть. Вони просили, щоби ті яблока приставити їм до хати нашими кіньми. Казали, що сам Лубаш позволив їм просити так, защо можемо задержати чвертку яблок. Я й так іду через їх село по дошки, отже я обіцяв їм, що яблока до них приставлю.

— Як ти й так їдеш туди, то не випадає відраховувати собі аж чвертку яблок, — сказав батько. — Вистане половина.

Коли батько на таке згодився, Дмитро вже далі про це і взагалі з батьком не балакав. Потерпав, що батько може своєю гадку змінити, або його їзду по дошки відкласти. Не кажучи нічого, Дмитро скинув з воза ріща, нагорнув до власних міхів два кірці яблок, наклав на віз і поїхав.

Семань і Каська не годні були нічого вигадати. Вони порішили господареві сказати щиру правду:

— Нехай він робить з тим, що сам схоче, — сказав Семань до Каськи.

Вислухавши їх, Лубаш став походжати по хаті, тихаючися за вухом. На дорозі затуркотіло і перед хатою затихло. До хати увійшов Дмитро з батогом в руці.

— Я привіз ваші яблока, — сказав до Лубаша. — З тими яблоками сталося баламутство. Чи ви знаєте, що з тими яблоками сталося? Я волів би не розказувати.

— Знаю, — господар відповів, усміхнений, — розказали мені Семань і Каська.

— То добре, що вже я не потребую розказувати. Ви також добре знаєте мого батька. Він не сміє знати, що то моя вина. Також не вільно мені боронитися, що це сталось поза моїми плечима, бо тоді вийшло би, що Каська і Семань вкрали. Я закрутив і замотав, тай батько гадає, що ви ще не взяли ніяких яблок і що ви просили приставити їх до вашої хати, за що батько обтягає собі пів чвертки. Я яблока привіз, тої чвертки не обтягнувши. Нехай це буде для Семаня і для Каськи на те, щоби й вони мовчали. Нехай вони забудуть, що від нас взяли два міхи ренет.

— Не два! — заперечив Лубаш. — Тільки слабих півтора, бо міх дівки хтось розтяв твоїм ножем і половина міха лежить розсипана на дорозі між вашою хатою і моєю.

— Неха вони про це нікому не розказують. Нехай забудуть, начеб таке ніколи не сталося.

— Ти скажи їм це.

— Та скажу, бо іншої ради нема.

Лубаш покликав до хати Семаня й Каську. Дмитро повторив їм все те, що вже сказав був Лубашеві.

— Все те сталося через тебе! — закінчив Дмитро, звернувши ся до Каськи. Як би ти не була така дурна і така вперта, то таке баламутство було би не сталося.

— Як це сталося через мою дурноту, то не я винна, — відповіла дівчина, сміючися. — То винен Семань. Я була така дурна з тобою і з такими, як ти, далі буду така дурна, бо... Семань любить мене, лиш боїться сказати. Я не боюся і скажу тобі в очі, що з тобою була дурна, бо люблю його!... Правда, Семаню, що як вийдеш з війська, то возьмеш мене?

— Нехай тебе бере й сам чорт, тільки нікому не розкажуй і тей Семань най не розказує, як то було з тими яблоками! — сказав Дмитро. — Будете мовчати?

— Вони будуть мовчати, я за них ручу, — обезпечив Дмитра Лубаш.

— То бувайте здорові!

— Ти казав, що я про тебе буду думати і що тебе собі затямлю, — промовила Каська до Дмитра. — А я гадаю, що то ти про мене будеш думати і мене затямиш собі.

— Я знов гадаю, що кожде з нас, як ми всі є тут, затямимо одно одного; про ту пригоду нераз будемо думати і колись будемо розказувати іншим.

(Кінець).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Н. С., Торонто, Онт. — Нема часу і нема кому переглядати кілька річників „Свободи", щоб знайти, коли Ви вислали тих кілька збірок на суму $20.

А. О., Шікаго, Ілл. — Вже одержали попередньо інший допис про той концерт і цей допис уже зложений.

Мавнткармельський. — З такими дописами маємо завжди тільки клопіт, а пожиток з них ніякий.

А. Щ., Джерзі Сіті, Н. Дж. — Будь ласка писати в подвійнім відступі.

Привілей голови.

Судля: Катерина Сус, ви обвинувачені, що подряпали вашого голови. Щож це, чи ви не знаєте, що чоловік це голова дому?

Обвинувачена: А невжеж, прошу пана судді, в голову не вільно пошкробатися?

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НА ЗДОБУТТЯ МАС.

На одній конвенції одної стейтової організації в Шікаго предсідник виголосив грімку промову про потребу зискання мас. Мовляв, треба добути маси.

Могло би здаватися, що це говорив якийсь політикан. Та це був бесідник не-політикан. Він подавав тільки політиканів за приклад для себе.

Це був бизнесмен, предсідник стейтового союзу фабрикантів.

ЯК ЗДОБУВАЄТЬСЯ МАСИ?

Говорив він, що фабрикантам треба так здобути маси, як їх здобувають політики.

Потім він говорив, як політики здобувають маси. Мовляв, патріотизмом, відвагою, самодовірям.

Не знати, чи питався він політиків, як здобувається маси. І як справді питався, то чи питався він їх у хвилю їх щирости? Наскільки йде про політиків, то ці либонь не все здобувають маси патріотизмом, відвагою й самодовірям.

ПОЛІТИКА Й МУЗИКА.

І демократичні й републиканські лідери заповідають, що наближаючіся краєві конвенції цих партій будуть уживати широко музики й співу.

Републиканці вже навіть поробили перші кроки, щоб дістати на свою конвенцію в Клівленді муринські й німецькі хори, італійські й скандинавські.

Ці новости випливають з широкого вживання радія підчас конвенцій. При помочі співів і музики хочуть політикани нахилити слухачів по цілій Америці для своєї партії.

Давніше робили звичайно великі політичні паради, з походами, музиками, „фловтами", тощо. Такі паради мали робити на недумаючих людей враження, що партія має величезну силу.

Тепер уживають музики ріжних іміґрантських ґруп, щоби підсунути їм думку, як це їх партія побивається за цих іміґрантів.

Може когось перший раз і зловлять. Та чи здурять усе?

ДЛЯ ПРИЄДНАННЯ МУРИНІВ.

Сенатор Бора сказав оноді підчас своєї публичної промови терпкі слова про заряд американської републиканської партії, до котрої, мимоходом кажучи, і він самий належить.

Републиканська партія, природньо, хотіла би вибрати при наближаючихся виборах свого чоловіка президентом Злучених Держав. Щоб цього добитись, вона мусить переконати більшість виборців, що вона, а не демократична партія, є оборонницею їхніх прав. Саме тепер републиканська партія старається це доказати в той спосіб, що нападає на демократичну партію за нарушення стейтових прав. Рівночасно републиканська партія пробує ловити собі муринські голоси, а для цеї цили старається переконати муринів, що вона ухвалилаб закон проти лінчів. Бора каже, що такого закона не можна ухвалити в конґресі без нарушення прав стейтів, котрі буцімто репуликанська партія так заздрісно збирається боронити.

І З ЗАЯЦЯМИ І З ХОРТАМИ.

Як каже Бора, републиканська партія не може рівночасно бути оборонницею прав стейтів та оборонницею муринів. Як вона таке говорить, то дурить виборців. Вона може робити тільки одно: або боронити прав стейтів, або боронити муринів. Як вона підносить претенсії на обі роботи, то тільки фарисействує. Дуже правдоподібно вона зраджує права стейтів і інтереси муринів.

Те саме можна віднести до всіх тих випадків, де інтереси одної ґрупи людей противляться другій ґрупі. Колись за Австрії польські шляхотські кандидати говорили, що вони можуть боронити прав і інтересів шляхти та прав і інтересів селян. В часі боротьби за українську незалежність були люди, що говорили, що вони можуть боронити права України й права Московщини. Є в Америці люди, що збираються боронити права робітників і капіталістів.

Сенатор Бора між стрічками дає до зрозуміння, що коли хто заповідає оборону противних собі інтересів, то він занедбує інтереси або одної сторони, або другої, або обох.

ЗА ЩО ЙДЕ БОРОТЬБА?

Коли сенатор Бора каже, що головна справа нині це права стейтів, то з приводу наближаючоїся кампанії за вибір нового президента Злучених Держав Американська Федерація Праці видає до робітників пораду, в котрій говорить про головну справу при виборах інакше.

У цій заяві говориться: „Іде тепер боротьба між тими, що головну мету уряду бачать в обороні прав власности, і тими, що головну мету уряду бачать у забезпеченню всім нагоди до найкращого життя, яке можна мати при нинішних умовинах".

Зі становища сенатора Бори виходилоб, що головна справа це права стейтів, а з заяви союзу робітничих юній виходилоб, що права стейтів важні хіба тоді, як вони помагають людям боронити свого кращого життя.

Це стара боротьба за те, чи ніс для табаки, чи табака для носа.

М. Костишин.

МОЛОДОСТЕ КУЧЕРЯВА!

Молодосте кучерява!
Чи ти, серденько, блукаєш
У ярах десь у темряві
Своєї долі шукаєш?

Ти неначе весна гожа,
У красі вільна буяла,
Процвитала мов та рожа,
Ранком сонце цілувала.

Ти з лелій шляхи стелила
В твоїх мріях золотистих,
Ти про рай тихенький снила
В снах невинних і пречистих.

Ти мов пташка до схід сонця
Раннім ранком щебетала,
У вечері край віконця
З зіроньками розмовляла.

Ти мов янгол поглядала
На світ божий і на люди,
В ягідки лице вбирала
Не питала: що то буде?

Ти плекала довгу косу,
А надією чесала,
Ти мов цвітка в срібну росу
В ясних мріях полокала.

Ти зростала мов тополя,
Струнка, гнучка, та що з того?
Ти в самоті серед поля
Вяла, меркла, більш нічого.

Все змінялося химерно:
Ти буяла, не дивилась,
Як момент пройшов модерно
Й сіра старість приблизилась,

Кличе, стука до віконця:
Молодосте кучерява!...
Нема волі, нема сонця,
Ніч, неволя і темрява.

Так, минулось... Лиш часами,
Як дітвора в мячик грає,
Майне щось перед очима
Тай про молодість згадає,

Про минуле, про сучасне,
Тьохне гіркість, як в дитини,
Що без мами щастя згасне
Тай потечуть дві сльозини.

Добре виховання.

Професор анатомії (до студента): — Що ви зробилиб, колиб при секції показалося, що секціований іще живе?

Студент: — Самособою, що передовсім перепросив би його дуже...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОРЛИК І ПЕТЛЮРА.

Серед великих провідників України, що очолювали її збройне змагання за державність, записала історія дві великі постаті вождів еміґрантів: Гетьмана Орлика й Отамана Петлюру. Через два віки звязала їх доля одним духом могутньої моральної сили, незломної віри в перемогу, повною палкою любовю до Батьківщини. Однакова здібність, невтомна безперервна діяльність і спільна доля сумного кінця. Колиб порівнати ці два моменти смерти двох великих вождів українського національного державного руху, і провідників українських военно-політичних еміґрацій, то подібністю траґічної долі й своїм історичнім змістом вони нерозлучно повязані між собою.

Після пораження під Полтавою 1709 року, гетьман Пилип Орлик, як провідник мазепинської еміґрації, опинився на вигнанні поза межами батьківщини. І отаман Симон Петлюра, провідник сучасної визвольної боротьби України, теж стояв у проводі нової української военно-політичної еміґрації. І обидва померли на вигнанні, на чужині по тяжкій праці, в один місяць і майже в один день: гетьман Орлик 26. 5. 1742 р., а отаман Петлюра 25. 5. 1926 р.

По нещасливій битві під Полтавою, що припечатала на довгі роки українську державність, борці тих подій, старшини і козацтво, що не знизили своєї військової гідности та лицарської чести, що не схотіли покоритися варварській Москві, відійшли на чужину в тяжке, туманне, непевне життя еміґрації, заховавши в собі найдорожчий скарб українського народнього духа.

Теперішня українська еміґрація, утворилася в наслідок нової визвольної боротьби з ворогами, таксамо і вона по поразці опустила рідні межі й опинилась на чужині, на вигнанні, в тяжких обставинах матеріяльної нужди, заховавши у своїх серцях жевріючий вогонь святої любови до поневоленої країни, криючи в душі ідеал її свободи.

Першим провідником мазепинської еміґрації був ґенеральний писар Пилип Орлик, права рука гетьмана Мазепи, що по його смерти перейняв гетьманський уряд. Другим з черги великим і незломним у своїй волі був ґенеральний військовий секретар Центральної Ради Симон Петлюра, голова Української Народньої Републики. Обидва були сильної віри, не знали вагань і твердо вірили в остаточну перемогу тих святих вимріяних ідеалів. Одна була для них ціль — Воля України. Оба вказали нам, що безперервна боротьба і праця це шлях до визволення України.

Блукаючи вигнанцем майже по цілій Европі, гетьман Пилип Орлик старався, де лише міг, порушувати зацікавлення допомоги для української визвольної акції. Висилає меморіяли до урядів Европи в справі права України на незалежне державне буття, переконуючи Европу, що в її власному інтересі проти загрозливої азійської Москви — є вільна Україна.

Робив тесаме й Симон Петлюра, хоч і зробив велику помилку, шукаючи помочі в нашого ворога — Польщі.

Для нас, українських націоналістів, є дорогі імена гетьмана Орлика й отамана Петлюри. Передчасна їх смерть, скроплена мученицькою кровю за велику ідею, стане для нас святим заповітом, що каже нам, що тільки завзятою боротьбою здобудемо Волю Україні.

Згадуючи день їхньої смерти на чужині, віддаємо належну їм пошану. Україна не забуде їх, і їхню смерть перетворить у життя, в славу і волю народню.

А. Щигол.

З українського життя в Америці

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Свято Матери.

Заходом Жіночого Відділу Укр. Демократичного Клюбу і відділу 22. Союза Українок Америки відбулось тут Свято Матери в неділю, дня 10 травня ц. р., в Укр. Народнім Домі при вулиці Фліт.

Свято відкрила вступним словом пані Евгенія Дмитрів, предсідниця жіночого відділу Укр. Демократичного Клюбу і розказала присутнім ціль цього свята. Доки існуватиме жіночий відділ, — говорила бесідниця — доти жінки будуть старатися власними силами рік-річно святкувати День Матери, щоб тим звеличати і вшанувати українську Матір. При кінці, повідомивши, що першу точку програми виконає смичкова орхестра М. Гайворонського під його особистим проводом, вона попросила проф. - композитора Гайворонського на сцену. Публика привітала його оваційно.

Орхестра, котра складалася із 15 музикантів, при пяновім супроводі молоденької, вправної і вже знаної нам із попередніх виступів на святах, Ольги Дмитрів — виконала напричуд гарно такі точки: а) Суїта (в 4 частях), М. Леонтовича; б) Ноктурн, Я. Лопатинського; в) „Три кусники", М. Гайворонського.

Милою несподіванкою для всіх був виступ славної солістки панни Марії Ґели, котра при супроводі орхестри відспівала з великим успіхом: „Закурилась доріженька", й „Віє вітер", за що публика нагородила її бурею оплесків та домагалась більше пісень; але не діждалась, бо, на жаль, орхестра була заанґажована того самого дня на другий концерт у Ню Йорку.

Перед закінченням точок орхестри проф. Гайворонський представив публиці одного із своїх музикантів як свого заступника „правої руки" Степана Марусевича, котрому передав дириґування орхестрою на кілька хвилин. Заступник справився із своїм завданням дуже вдачно, а слухачі нагородили молодого і талановитого музиканта оплесками.

Дальшою точкою програми були дитячі деклямації, що їх виголосили: Марсель Костирка, Олеся Жарська, Люба Ікалович, дві сестрички Барни і дві сестрички Кусень. — Слухаючи тих деклямацій, милих щебетань наших „найменших", присутні не виходили з дива, як вони по черзі являлись на сцені, відчиняли усточка і милозвучно, зрозуміло, чистою українською мовою складали подяку і пошану нашим українським матерям. — Потім молодий хлопець, Мирон Безушко, відіграв на гармонії кілька українських пісень і танків.

Гарне і зворушливе враження на всіх присутніх зробив живий образ „Розпняття України", котру обступили діти, а Україна, пані Соня Микитка в ролі України, ридаючи, каже: „Сини мої, де ви? — Роки цілі минули, втомилась я, бо замісць сусідів сердечних, чорні дикі круки клюють моє тіло". — На ці слова відповідає маленька дівчинка, Марійка Ваґнер, із великим чуттям:

„Україно, Ненько Люба,
Чого так сумуєш?
Прийде хвиля ще весела,
Ще вільною будеш!

Пройде Твоє катування,
Впаде і не встане,
А воскресне Україна
І вільною стане!"

а коли куртина помало спадає, діти клячучи співають:

„Боже, послухай благання,
Нищить недоля наш край;
Всюди розпука, ридання,
Змилуйся, мир нам подай".

Крім вище згаданих брали у живім образі участь: Ольга Дмитрів, Евгенія Гребиняк, Люба Ікалович і Надія Кушнір.

Святочний реферат, спеціяльно опрацьований на свято Матери, виголосила Анастасія Ваґнер, голова Союзу Українок Америки, у котрім між іншим сказала: „У цей День Матери всім матерям треба віддати пошану, для всіх знайти хоч на хвилю теплий куток в серці, і добре слово на устах". — Молодому поколінню, що виросло вже тут в Америці, треба пригадаоти, що тут між чужим народом, на іміґрації, українська Мати сповнила, як могла, свій обовязок, хоч часто буває, що отце молоде покоління уважає своїх батьків гіршими, менш вартними, і через те не достойними належної поваги. Діти наші вчаться в школах шанувати американських „піонірів", що, діставшись у чужу країну, незнану, перші поклали основи під теперішню американську могутність. Жінок тих „піонірів" величають у піснях, повістях і представленнях. — Але такого самого гарту, відваги і завзяття, що їх проявляли американські піоніри, треба було також і українським сільським дівчатам, що кільканацять чи кількадесять літ тому кидали рідний край і їхали у незнану їм чужину. Треба було важкої праці, твердого характеру і великої терпеливости, щоби серед чужих не пропасти, здобути собі кусок хліба, родину розвести та виховати дітей. Коли наша іміґрація тут не зовсім пропадає, коли друге покоління ще хоч трошки память рідну мову та знає, що воно українського роду, — це у великій мірі заслуга тих бідних сільських дівчат, що такі не дали чужині себе застрашити, а старались бути добрими матерями своїм дітям, вже родженим на американській змлі. За це їм у цей День Матери належиться від тих дітей подяка.

Пані Анна Наконечна віддеклямувала гарно вірш М. Степанчука „Рідні діти".

Наша доростаюча молодіж відограла з великим успіхом гарне представлення в двох діях „Мати для дітей", котре написала спеціяльно на День Матери Анастасія Рибакова. — Перед нашими очима пересувалися картини з життя української родини в Америці, де українська мати грає головну ролю. Їй приходиться переживати тяжкі, болючі хвилі. Та, не зважаючи на ніякі перешкоди, вона віддається цілим своїм єством на послуги своїм дітям, щоб тільки вони були здорові, веселі і щасливі. А добрі діти, котрі відчувають щире матерне серце, не забувають про неї і стараються хоч на хвильку, на часочок, розвеселити її у часі свята Матери.

В ролях виступали: Меланія Милянович, Іван Процик, Марія Фурка, Еміль Мелень, Ольга Дмитрів, Марійка Ваґнер і Марсель Ваґнер.

При закінченні свята пані Евгенія Дмитрів попросила п. Володимира Ваґнера, щоб і він висказав свою гадку, як мужчини задивляються на святкування Дня Матери. — В. Ваґнер у коротких словах розказав про початки святкування Дня Матери в Америці, звідки, як відомо, цей звичай поширився на цілий світ. Ми, українці, також святкуємо це свято, бо й ми, в найбільшім горю, коли не маємо ніякого ратунку, теж звертаємося по поміч до нашої одинокої мами. Із побажанням і надією, що в настумному році День Матери відбудеться ще краще, закінчив бесідник своє слово.

Треба зазначити, що цьогорічне свято відбулось гарно завдяки комітетові, котрий складався заледви з кількох жінок. Вони багато напрацювались, багато клопотались, щоб тільки задоволити публику. Вони не робили цього лиш для себе і своїх родин, і хай інші не думають, що зроблять їм особисту ласку, коли прийкуть тільки подивитися, що воно таке. Ми всі повинні були прийти їм з помічю спільними силами зробити таке свято; подібно як влаштовуємо інші національні свята, разом зі всіма товариствами і сестрицтвами під проводом Центрального Комітету, котрий у нас вже існує, а хори наші, мужеські, дівочі і діточі, повинні також виступати на таких святах. Їх пісні повинні лунати голосним гомоном у честь і пошану нашій українській Мамі. Хай День Матери стане нашим національним святом, а тоді й усміхнеться закута в кайдани наша велика Мати Україна.

Накінець мушу згадати і про нашу стародавню „українську годину". — Вже час, щоби ми перестали слухати куми чи кума, що кажуть: „Вони собі пишуть на тікеті, що той концерт зачнеться точно в годині 6.30. — Не вірте, бо вони тільки хочуть знати, чи всі тікети продані. Вони числять, а ти чекай, годину і дві, заки зачнуть. Тому не спішіть, ще є багато часу. Прийдемо, як зачнеться, щоб даром не чекати". — На всякі імпрези ми повинні приходити точно в означений час, тоді всі будуть вдоволені і не буде ніяких нарікань. Бо входити підчас гри на сцені до галі і шукати місця, шкодиться і публиці і тим, що виконують свою точку.

Володимир Кушнір.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Віддають пошану американцям чужинного походження.

Дня 13. травня відбулося в готелі Билтмор важне свято. Краєвий Інститут для Опіки над Іміґрантами запросив біля 500 визначних гостей на святочний обід, у часі котрого віддано пошану трьом великим американцям чужинного роду. Це такі люди: д-р Карло Карель, автор і славний дослідник в медичнім Інституці Ракефелера, з походження француз; Джонас Лі, предсідник Краєвої Академії Мистецтва у Ню Йорку, з походження норвежець; д-р Волтер Демрош, довголітній директор симфонічної орхестри і бувший управитель Метрополитен Опери, з походження німець. Усіх їх представляв канцлер університету Ню Йорк, д-р Гарі Чейс. Свято влаштовано на це, щоб пригадати американцям, що вони всі походять з колишніх іміґрантів і що іміґранти творять культурні цінности Америки. Соленізанти виголошували свої промови, в яких зазначували свої погляди на американізацію і потребу стримування ріжних загонистих нападів проти так званих „чужинців" в Америці. Один з них пригадав, що разом із другою ґенерацією чужинний елемент досягає до 40 відсотків населення, а біля 9 відсотків визначних американців, котрих імена друкуються в звісній книзі „Хто, чий?", це якраз приміґровані люди.

На доказ цього, з чого складається культура Америки, представлено публиці чужинні ґрупи на сцені. Першою з них була українська ґрупа, котра всилі 16 пар пописалася прегарними українськими танками. Цю ґрупу зорґанізувала школа українського танку Василя Авраменка і нею проводив інструктор Володимир Рибка та провідниця дівочої чети, панна М. Яловеґа. Американець мадярського походження, Варчай, відограв мадярські мельодії на скрипці, російський сибірський мужеський квартет відспівав низку російських пісень, а Італієць Рафаеле відспівав дві пісні тенором. Між запрошеними гостями на салі були теж представники української іміґрації, разом 10 осіб.

С. Д.

ВУДБАЙН, Н. ДЖ.

Наше життя.

Вудбайн, це маленька околиця, і українці мало про неї чули. Її оснував колись барон де Гірш і колись її замешкували виключно жиди. Та з часом почали поселюватися там і інші народи, між ними українці. Щоби не пропасти між чужими, українці зорґанізувалися у свою церковну громаду і згодом потворили при ній інші орґанізації, як Сестрицтво Преч. Діви Марії і відділ У. Н. Союза.

На народній ниві працює о. М. Левицький і є також кілька світських, щирих працьовників, що не жалують ні часу ні труду, до яких належать п. Гр. Казанець, що походить з Великої України. Минулого року ми втратили дуже ревного українця Миколая Кузина.

Тепер беремося будувати свою церковцю, біля якої і ми старі горнулисяб, а потому ще своїм дітям полишили, щоби теж своєї віри трималися. В тій цили набуто вже місце під церкву, три лоти, по дуже низькій ціні. Крім наших громадян, що причинилися до купна тих лот, подяка належиться також компанії Барона де Гірша, що прийшла нам в тому напрямі також з підмогою.

Українець.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ.

Ланкастер, Н. Й. Вислано до Обєднання загальну суму $35 для потерпілих від повени. Ту суму зложили: Бр. св. Василія Великого, від. 87 У. Н. Союзу $15; Бр. св. Георгія від. 22 У. Н. Союзу $10, а по $5 парохія св. Василія Великого та Сестрицтво Преч. Діви Марії.

Микола Трояновський,
секр. від. 87 У. Н. С.

Нюарк, Н. Дж. Тов. Підгороде спільна поміч ухвалило виасигнувати зі своєї каси $10 та вислати ті гроші до Обєднання на повенян.

Василь Снігур.

Джоліет, Ілл. На зборах тов. ім. Тараса Шевченка, від. 111 У. Н. Союзу, член О. Бернадин представив приявним членам справу тих, що потерпіли від повени та попросив зложити жертви на їх поміч. І так жертвували: О. Бернадин, М. Болехівський і Г. Горняк по $1.50, а Н. Віщун, І. Федак, М. Цеґельник і Н. Куцик по $1. Разом вислано до Обеднання $8.50.

Ню Йорк, Н. Й. Українська православна громада старається при кожній нагоді збирати жертви на народні цілі. І так цього року з нагоди Великодня зібрано $44. Ту суму розділено в такий спосіб, що призначено $20 на Рідну Школу, $17 для потерпілих від повени, $7 заплачено за висилку убрань до комітетів у двох місцевостях для потерпілих від повени. Отже до Обеднання вислано $37.

За уряд: **Н. Ґула.**

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Сестрицтво Пр. Діви Маріі (долина міста) держиться тої засади, що громада по нитці, то бідному сорочка. На днях предс. Центр. Комітету одержав від місцевого пароха, о. В. Лотовича, чека на $5, які згадане Сестрицтво передало до Ц. К. з призначенням на потерпілих від повени. Центр. Комітет передав того чека до Обеднання.

За уряд Центр. Комітету:
М. Мельниченко, предс.

Піксківл, Н. Й. — Бр. св. Петра й Павла, від. 195 У. Н. Со-Союзу, ухвалило призначити з братської каси $5 на потерпілих від повени. На ту саму ціль зложили члени відділу $2.50, а саме: А. Бігуняк і К. Астряб по $1 і М. Боболя 50 ц. Разом вислано до Обеднання $7.50. — **А. Бігуняк,** секретар.

Страшний сон.

— Що тобі снилося, що ти так дуже підчас сну стогнав?

— Снилося мені, що ми розвелися, а потім я знову погодився з тобою.

Миш.

Вночі будить жінка чоловіка:
— Вставай, у кімнаті є миш!
Чоловік зпросоння:
— Або я кіт?...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

МЕКАДУ, ПА.

На просвітні ціли для Лемківщини.

Дня 29. березня відбувся в Мекаду відчит п. Дудри про Лемківщину. Збірки не переводжено тоді, бо було це якраз перед платнею. Зате завязався комітет, який мав пізніше тою справою занятись.

Нині голова цього комітету, п. Дмитро Капітула, прислав на ту ціль $30. На ту суму зложились: збірка в церкві $10.02, п. Д. Капітула, М. Матвіїв по $1; по 50 ц.: Матрона Капітула, І. Поступа і Й. Костів. До цеї суми „Місцевий Український Комітет" доложив зі своєї каси $16.48. Разом $30.

Василь Левчик.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Народний Дім у селі Туринка.

Нюйорський Комітет будови Народнього Дому в селі Туринка дістав з рідного села обширне письмо, в якому просять нас помогти їм викупити другу половину бувшої коршми, яку вони відкупили від жида і перемінили на Народній Дім. З цього письма подаємо таке:

„На наших землях скінчилася фронтова боротьба, але ведеться далі боротьба духа, просвіти, національної свідомости. Залунав клич „свій до свого", створено цілу низку українських кооператив, читалень, просвіт, народніх домів і інших організацій, котрі мають вести нарід до кращого завтра.

„І ви, браття односельчани, що мусіли опускати своє рідне село і їхати в світ за очі, до певної міри цікавитеся долею свого села. До певної міри ви також веселієте, як одержите радісну вістку від нас, і сумуєте, коли приходять сумні вситки.

„До війни, як знаєте, наше село Туринка не брало майже ніякої участи в народньому житті. По війні в нашому селі настав перелом. Себто пробудилося і в першій мірі заложило у себе кооперативу, котра має на цілі піднести добробут села. Великою перешкодою в нашому ділі був наш відвічний ворог, місцева коршма. Ми постановили за всяку ціну вирвати цю коршми з жидівських рук і перемінити її на Народній Дім. Ви з Америки прийшли нам в тому з помічю і прислали на те $70. Ця підмога була дуже велика. Долучивши її до наших грошей, ми викупили половину коршми. Але ще половина остається в жидівських руках і ми мусимо за всяку ціну її також викупити. Наше село зубожіле. Всетаки враз з вашими грішми ми заплатили власникові тої коршми 3,000 злотих. Ще стільки лишається до заплати, однак ту суму дуже тяжко нам зібрати. Тому ми рішили ще раз звернутися у тій тяжкій потребі до вас і просити вас нам знову помогти.

„Може дасть Бог, що й у наше віконце засвітить сонце і до нас завитає краща доля. Тоді як для нас так і для вас настане радісна хвиля і разом святкуватимем успішний кінець визвольної боротьби. Коли нам буде краще і здобудемо свою волю, тоді і ви з чужих сторін будете могти повертатися до нас на Рідну Землю.

„Тому ще раз просимо вас, поможіть нам у тому ділі, а ми за те будемо вам дуже вдячні".

За кооперативу „Ощадність" у селі Туринка:
А. Купецький, А. Катубай, Г. Грищак.

За читальню „Просвіти" в селі Туринка:
Г. Грищак, М. Мудровський.

Односельчани села Туринка, що перебувають в Америці, відгукнулися на їх прохання тим, що заснували ініціятивний комітет, який поставив собі за завдання зібрати їм потрібну суму і помогти викупити коршму й перемінити її на Народній Дім. Просимо всіх односельчан, розкинених по всіх місцевостях, також причинитися до цеї справи.

За Комітет у Ню Йорку:
Іван Бішко, секретар,
24 NORFOLK ST., NEW YORK CITY,
Т. Шимкович, касієр.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

На Народний Дім у селі Грицеволі.

Недавно я одержала з мого рідного села Грицеволі, радехівського повіту, листа, в якому мої односельчани просять мене помогти їм скінчити у їх селі будову Народнього Дому. Минулого року я мала нагоду відвідати рідне село особисто і переконалась наочно, як наш нарід старається всіми силами собі якось зарадити й звідкись набратися просвіти. Супроти цього я пішла поміж людей доброї волі і зібрала на ту ціль $42.-25. Жертви зложили: члени Укр. Амер. Пол. Клюбу $8.75, П. Степчук $3, М. Федитник $2.25. По $2 зложили: І. Панчук, Н. Кіптик, І. Козицький, Г. Перхалюк, Г. Млот, І. Корнік. По $1: П. Нікон, М. Андрусевич, І. Андрусевич, А. Ковальський, В. Навроцький, І. Сурма, Н. Непюк, А. Штик, Й. Яремчук, П. Кізел, П. Верещук, Й. Масляк. По 50 ц.: К. Велега, Н. Кіпащук, М. Монтай, М. Сава, Г. Дзядик, Н. Шкільник, М. Ших, по 25 ц.: С. Чорний, Ковальський і Є. Чистух.

Параскевія Степчук.

—o—

АРНОЛД, ПА.

На політичних вязнів.

На підприємстві, в день Матери, яке улаштувала молодь своїм матерям дня 10. травня при укр. прав. громаді, гром. Іван Сорока занявся збіркою на політичних вязнів варшавського процесу. Та збірка принесла $4.60 і її вислано через Обеднання.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З хрестин на Рідну Школу.

В неділю, дня 17. травня, відбулись хрестини донечки пані і пана Еміля Просіцького, а внучки архиепископа Івана Теодоровича. При милій забаві господарі і гості зложили $14 на Рідну Школу, яку то суму вислано на призначену ціль через Обеднання.

ВІДОЗВА

НЮАРК, Н. ДЖ.

До односельчан села Стриївка.

Комітет будови Українського Народнього Дому в селі Стриївка, збаразького повіту, повідомляє своїх дорогих родимців і односельчан, що перебувають у Нюарку і в інших місцевостях Злучених Держав, що ні один цент з їх добродіиних жертв, що вони посилали на будову Народнього Дому в нашому селі не пропав марно.

Використано ці гроші якнайкраще і вибудувано за них гарний Народній Дім, у якому тепер приміщуються всі товариства. В ньому є також велика театральна саля для сценічних вистав. Міститься також у тому Домі кооператива і читальня й загалом гуртується там тепер усе громадсько-освітне життя.

Хто хотів би в цій справі одержати ближчі пояснення, просимо звертатися до Луки Крука, 335 Springfield Ave., Newark, N. J.

Між акторами.

Актор І.: Як я тобі вчора сподобався в ролі короля?

Актор ІІ.: Коли хочеш конче знати, то я від учора став републиканцем!

—o—

Бабуся вперше їде автом. Шофер що хвилини витягає руку й дає знаки.

— Ви краще держіть руку на кермі — запримічує вже схвильована бабуся. — Як буде падати дощ, то я сама скажу вам!

До гостинниці в малому містечку приходить один з радних з новиною:

— Чи ви чули, панове, коло школи викопали кістяк із передісторичних часів?

— Щось такого! — відзивається котрийсь із гостей. — А на когож упало підозріння?

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(13)

Утікаючи перед страшним ревом, хлопці перший раз практично переконалися, що варт було таки колись у школі вправлятися в бігу. Їх вишколені мязи тепер виконували чудову роботу. Але як пробігли кусень дороги, їх почали мучити сумніви, що вони біжать не до залізниці, тільки зовсім у противному напрямку.

Той сумнів вони мали оба, але боялися його висказати голосно. Нарешті Дік не витримав і заговорив: „Чи не думаєш ти, що ми збилися з дороги?" Коли Док не відповів нічого, Дік з докором заговорив знову: „Щож, ти казав, що гарно булоб тут переночувати. Виглядає, що твоє бажання сповнилося".

Док далі мовчав, а Дік своїми замітами далі краяв йому серце: „Чи не думаєш ти, що той рев, який ми чули, походив від льва?" Док не втерпів і відрізав: „А ти чому не зачекав і не подивився?" „Ти не чекав, тай мені не хотілося", з черги замітив Дік. „Ти вдирав, а я мусів за тобою поспішати".

Так хлопці дотинали собі, йдучи наосліп все вперед і вперед. За ними з напруженими очима, крок за кроком, слідкував лев Нума. Запах людей розпалював у його серці ненависть до його найбільшого ворога, чоловіка. Він не був голодний, але собі міркував, що, вигравши битву, він буде мати що їсти на завтра.